

Fjarðabyggð
Valur Sveinsson
Hafnargötu 2
730 Reyðarfjörður

Reykjavík 31. mars 2020
UST202003-138/A.B.
10.04.02

Efni: Lýsing – Endurskoðun á aðalskipulagi Fjarðabyggðar

Vísað er til erindis sviðsstjóra umhverfis- og skipulagssviðs Fjarðabyggðar er barst 6. mars sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um lýsingu að endurskoðun á aðalskipulagi sveitarfélagsins. Helstu viðfangsefni verkefnisins eru skoða m.a. dreifingu ferðamanna í sveitarfélaginu og aðra ferðapjónustu, framkvæmdir við jarðgöng, nýtingaráætlun fyrir hafsvæði, þörf á iðnaðar- og athafnasvæðum, friðlýsingu Gerpissvæðisins og almenn ákvæði um mannvirkjagerð á landbúnaðarsvæðum.

Sérstök vernd

Í greinargerð kemur fram að sýnd verða á þemauppdrætti svæði sem njóta sérstakrar verndar skv. 61. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd, t.d. votlendi, sjávarfitjar og leirur.

Umhverfisstofnun bendir á að í 61. gr. laganna er kveðið á um sérstaka vernd þeirra vistkerfa og jarðminja sem taldar eru upp í 1. mgr. og 2. mgr. greinarinnar. Skv. 3. mgr. ber að forðast röskun þeirra náttúrufyrirbæra sem undir greinina falla, nema brýna nauðsyn beri til og ljóst að aðrir kostir séu ekki fyrir hendi. Með orðalaginu „brýna nauðsyn“ er lögð áhersla á að einungis mjög ríkir hagsmunir geti réttlætt röskun og þá fyrst og fremst brýnir almannahagsmunir.

Umhverfisstofnun telur mikilvægt að það komi fram í tillögunni hver sé stefna sveitarfélagsins varðandi vernd þeirra vistkerfa og jarðmyndana sem falla undir 61. gr. laganna og hvernig stefnan sé í samræmi við ákvæði laganna.

Vistgerðir

Umhverfisstofnun bendir á að samkvæmt vistgerðarkorti Náttúrufræðistofnunar Íslands (<http://vistgerdakort.ni.is/>) eru innan sveitarfélagsins vistgerðir sem hafa mjög hátt verndargildi og á lista Bernarsamningsins frá 2014 yfir vistgerðir sem þarfnast verndar. Starungsmýrarvist er dæmi um vistgerð innan sveitarfélagsins sem hefur mjög hátt verndargildi og er með ríkulegu fuglalífi þar sem algengustu varpfuglar eru m.a. lóupræll (*Calidris alpina*), spói (*Numenius phaeopus*) og þúfutittlingur (*Anthus pratensis*). Þess má geta að m.a. spói er ábyrgðartegund Íslands.

Umhverfisstofnun telur mikilvægt að það komi fram í tillögunni hver sé stefna sveitarfélagsins varðandi landnotkun á svæðum vistgerða með hátt verndargildi og búsvæðum fugla.

Mikilvæg fuglasvæði

Umhverfisstofnun bendir á að innan sveitarfélagsins eru mikilvæg fuglasvæði skv. vistgerðarkorti NÍ en þau eru m.a. Hólmar í Reyðarfirði og Gerpir.

Umhverfisstofnun bendir á að á þessum svæðum eru fuglategundir sem eru forgangstegundir skv. Bernarsamningnum, á valista og ábyrgðartegund Íslands. (Sjá lista NÍ: <https://www.ni.is/greinar/forgangstegundir-fugla>)

Í skýrslu NÍ frá árinu 2012 er nefnist „*Vöktun íslenskra fuglastofna - Forgangsöröðun tegunda og tillögur að vöktun*“ eftir Guðmundur A. Guðmundsson og Kristin Hauk Skarphéðinsson segir m.a. að talað sé um ábyrgðartegundir einstakra landa ef stór hluti einhvers dýrastofns byggir afkomu sína á tilteknum svæðum innan einstakra þjóðríkja. Einnig segir í skýrslunni að Íslendingar beri mikla ábyrgð á mörgum stofnum fugla sem annaðhvort verpa hér í óvenju ríkum mæli eða þá að stór hluti viðkomandi stofns fari hér um á ferðum sínum vor og haust. Á heimasíðu NÍ segir að miðað sé við að um 20% af Evrópustofni viðkomandi tegundar nýti Ísland til varps eða komi hér við á ferðum sínum kallist ábyrgðartegund.

Umhverfisstofnun telur mikilvægt að það komi fram í tillögunni hver sé stefna sveitarfélagsins varðandi landnotkun á svæðum sem eru mikilvæg búsvæði fyrir fugla.

Vegir í náttúru Íslands

Umhverfisstofnun bendir á að skv. 2. mgr. 32. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd skulu sveitarfélög við gerð aðalskipulags gera tillögu að skrá á stafrænum kortagrunni um vegi aðra en þjóðvegi í náttúru Íslands þar sem umferð vélknúinna ökutækja er heimil. Sveitarfélög skulu í tillögunni flokka vegina í samræmi við flokkun skv. 4. gr. reglugerðar nr. 260/2018 um vegi í náttúru Íslands. Auk þess bendir stofnunin á að vinnu samkvæmt ákvæði þessu skal lokið fyrir árslok 2020.

Við gerð skrárinnar skulu sveitarfélög hafa samráð við Umhverfisstofnun eða önnur stjórnvöld þjóðgarða ef við á, Vegagerðina, Landgræðslu ríkisins, Landmælingar Íslands, samtök útivistarfélaganna, náttúru- og umhverfisverndarsamtök, Bændasamtök Íslands og Samtök ferðaþjónustunnar, sbr. 2. mgr. 32. gr. laga um náttúruvernd. Umhverfisstofnun bendir á mikilvægi þess að samráðið fari fram á vinnslustigi tillögunnar þar sem skv. 75. gr. laga um náttúruvernd nr. 60/2013 fer Umhverfisstofnun með eftirlit með framkvæmd laganna, þar á meðal með eftirlit, í samvinnu við önnur stjórnvöld, með því að reglur um akstur utan vega séu virtar.

Umhverfisstofnun vekur athygli á því að vegaskráin er jafnframt háð samþykki Umhverfisstofnunar, eða annarra stjórnvalda þjóðgarða, þegar svæði liggja innan friðlýstra svæða eða þjóðgarða, sbr. 2. mgr. 32. gr. laga um náttúruvernd.

Í 3. mgr. ofangreindra laga segir að við mat á því hvort tilteknir vegir skuli tilgreindir í vegaskrá skv. 1. mgr. skal sérstaklega líta til þess hvort akstur á þeim sé líklegur til að raska viðkvæmum gróðri, valda jarðvegsrofi, hafa neikvæð áhrif á landslag, víðerni og

ásýnd lands eða hafa að öðru leyti í för með sér náttúruspjöll. Einnig má líta til þess hvort um greinilegan og varanlegan veg sé að ræða, hvort löng hefð sé fyrir akstri á honum og hvort umferð á tilteknum vegi skuli takmarka við ákveðnar gerðir ökutækja, viss tímabil, náttúrufarslegar aðstæður eða við akstur vegna ákveðinna starfa.

Vegagerðin heldur utan um skrána en sveitarfélög bera ábyrgð á að senda tillögur þegar vinna við aðalskipulag fer fram.

Skráin hlýtur samþykkt samhliða afgreiðslu aðalskipulags eða breytinga á aðalskipulagi, sbr. 32. og 36. gr. skipulagslaga, nr. 123/2010.

Fráveita

Umhverfisstofnun bendir á að öll fráveita skal vera skv. reglugerð um fráveitu og skólþ nr. 798/1999. Umhverfisstofnun bendir á mikilvægi þess að fjallað sé nákvæmlega um hver staða fráveitumála sé í sveitarfélaginu, þar sem kæmi fram magn og umfang fráveitu, eðli hreinsivirkja og auk þess er mikilvægt að það komi fram hvert er ástand viðtakans.

Einnig bendir stofnunin á að ef þörf er á úrbótum í fráveitumálum þarf að koma fram hver stefna sveitarfélagsins sé varðandi endurbætur og hver tímarammi endurbóta sé.

Tillaga að framkvæmdaáætlun (B-hluta)

Umhverfisstofnun bendir á að NÍ hefur sett fram tillögur að svæðum á framkvæmdaáætlun (B-hluta) náttúruminjaskrár út frá verndun vistgerða, fugla og jarðminja.

Umhverfisstofnun vill benda á að innan sveitarfélagsins er svæði á tillögu NÍ að framkvæmdaráætlun (B-hluta) og má t.d. nefna Vattarnes og er svæðið tilnefnt vegna fjöruvistgerða. Einnig er innan sveitarfélagsins tilnefnt svæði sem nefnist Fáskrúðsfjörður (<https://natturuminjaskra.ni.is/>).

Tillögurnar hafa verið birtar á heimasíðu stofnunarinnar og fela í sér mat á verndargildi þeirra svæða sem þar eru tilgreind (<https://natturuminjaskra.ni.is/>).

Umhverfisstofnun bendir á að ekki er um að ræða gildandi B-hluta náttúruminjaskrár þar sem tillögurnar hafa ekki hlotið þá málsmeðferð sem um getur í lögum þar sem m.a. er haft samráð við sveitarfélögin, landeigendur og aðra hagsmunaaðila en áður en tillögurnar verða lagðar fyrir Alþingi verður haft samráð við áður nefnda aðila.

Hins vegar er það mat stofnunarinnar að mikilvægt sé að hafa þær upplýsingar fyrir ofangreint svæði til hliðsjónar þegar skipulagsáætlunin er unnin, þegar áhrif á helstu umhverfisþætti eru metin og til að draga eins og kostur er úr neikvæðum áhrifum á verndargildi svæðisins. Auk þess bendir stofnunin á að þegar framkvæmdaáætlun (B-hluti) náttúruminjaskrár verður samþykkt af Alþingi getur það haft áhrif á verndarstöðu þeirra svæða sem tillagan nær til.

Stjórn vatnamála

Í greinargerð kemur fram að unnið er að mótun vatnaáætlunar, skv. lögum um stjórn vatnamála nr. 36/2011.

Umhverfisstofnun bendir á að markmið laganna er að vernda vatn og vistkerfi þess, hindra frekari rýrnun vatnsgæða og bæta ástand vatnavistkerfa til þess að vatn njóti heildstæðrar verndar. Jafnframt er lögunum ætlað að stuðla að sjálfbærri nýtingu vatns og langtímavernd vatnsauðlindarinnar. Löginn taka til yfirborðsvatns og grunnvatns ásamt árósavatni og strandsjó, til vistkerfa þeirra og til vistkerfa sem tengjast þeim að vatnabúskap. Til að ná fram markmiðum laganna skal vinna vatnaáætlun, aðgerðaáætlun og vöktunaráætlun. Áætlað er að vatnaáætlun fyrir Ísland fari í almenna kynningu árið 2021 og taki gildi árið 2022. Settar hafa verið tvær reglugerðir, reglugerð 935/2011 um stjórn vatnamála og reglugerð 535/2011 um flokkun vatnshlota, eiginleika þeirra, álagsgreiningu og vöktun.

Samkvæmt markmiðum laganna og reglugerðarinnar skulu vatnshlot vera í mjög góðu eða góðu vistfræðilegu ástandi. Unnið er að því að skilgreina gæðapætti og koma á kerfi til að meta ástand vatnshlota. Í vatnaáætlun munu verða sett umhverfismarkmið fyrir vatnshlotin sem miða að því að halda vatnsgæðum góðum.

Umhverfisstofnun bendir á að t.d. efnistaka í straumvötnum flokkast sem vatnsformfræðileg breyting á vatnshlotti og getur valdið álagi á lífríki. Stofnunin bendir einnig á að vatnsaflsvirkjanir flokkast sem vatnsformfræðileg breyting á vatnshlotti og getur valdið álagi á lífríki.

Búsvæði sela

Umhverfisstofnun bendir á að í sveitarfélaginu eru nokkur selalátur, m.a. er selalátur í Andey (<http://selalatur.ni.is/>).

Umhverfisstofnun vill einnig benda á að selir eru skráðir á valista Náttúrufræðistofnunar Íslands (2018). Þar er landselur flokkaður sem tegund í bráðri hættu og útselur flokkaður sem tegund í hættu.

Umhverfisstofnun telur mikilvægt að það komi fram í tillögunni hver sé stefna sveitarfélagsins varðandi landnotkun á svæðum sem eru mikilvæg búsvæði sela.

Stakar framkvæmdir

Í greinargerð kemur fram að yfirfarin verða almenn ákvæði um mannvirkjagerð á landbúnaðarsvæðum, t.d. heimildir til að reisa frístundahús á bújörðum, smávirksvirki, fjarskiptamannvirki og þess háttar sem ætla má að fyrirfinnist á landbúnaðarsvæðum án þess að um það sé fjallað sérstaklega.

Í gr. 4.3.1 skipulagsreglugerðar nr. 90/2013, þar sem fjallað er um stakar framkvæmdir, segir m.a. að um sé að ræða framkvæmdir sem ekki eru taldar líklegar til að valda verulegum áhrifum á umhverfið. Umhverfisstofnun bendir á að stakar framkvæmdir geta valdið neikvæðum umhverfisáhrifum og verið tilkynningaskildar sbr. lög um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000.

Umhverfisstofnun bendir á að litlar virksvirki geti haft veruleg neikvæð umhverfisáhrif í för með sér líkt og vatnsaflsvirksvirki þar sem rask vegna framkvæmda getur verið mikið þó svo að umfang virksvirki sé talið lítið. Umfang og umhverfisáhrif virksvirki geta verið mikil þar sem gert er ráð fyrir stíflu, miðlunarlóni, lögnum, vegagerð, skurðum og

stöðvarhúsi sem mikilvægt er að mati stofnunarinnar að líta á samlegðaráhrif framkvæmdanna. Auk þess er það mat stofnunarinnar að mikilvægt sé að skoða ekki einungis stærð, afl og umfang virkjana heldur einnig umhverfisáhrif á ólíkum svæðum með mismunandi verndargildi.

Vindorka

Umhverfisstofnun telur að stakar vindmyllur og vindorkuver geti skert ásýnd og verndargildi svæðisins og upplifun gesta sem það heimsækir.

Að mati Umhverfisstofnunar er mikilvægt að mannvirki falli vel að svipmóti og einkenni lands eins og kostur er.

Umhverfisstofnun bendir einnig á að í 69. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd segir: „Við hönnun vega, virkjana, verksmiðja og annarra mannvirkja skal þess gætt að þau falli sem best að svipmóti lands. Við mat á umhverfisáhrifum og afgreiðslu leyfisumsókna vegna slíkra framkvæmda skal taka afstöðu til þessa atriðis.“

Umhverfisstofnun tekur undir þær hugmyndir sem settar eru fram að líta þarf til ólíkra þátta þegar val á svæðum eru skoðuð og náttúruverndarsvæði eins og t.d. Gerpissvæðið geta fækkað stöðum sem koma til greina.

Axel Benediktsson
sérfræðingur

Virðingarfyllt

Björn Stefánsson
sérfræðingur